

GAZETA LITERARĂ

pag. 2
OV. S. CROHMĂLNICEANU
cronica literară

pag. 3
AUREL RAU
versuri

Anul X nr. 29 (488) - Joi 18 Iulie 1963

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

Actul eroic, existența eroică sînt, prin structură, produse de toate zilele în socialism; avem de aceea tot dreptul, ba chiar datorita, să discutăm despre „eroism”, temă abordată recent și de către „Luceafărul” sub forma unei anchete ce a reunit opinii interesante, nediferențiate însă, și sistematizate prin câteva concluzii redacționale. Pentru scriitor, esențial în descrierea unui fapt eroic este cunoașterea exactă, nuanțată, a mobilurilor interioare care motivează din punct de vedere psihologic și justifică din punct de vedere etic săvîrșirea unei acțiuni de valoare deosebită. De aceea îmi place să fiu atent nu atât la istoria faptului eroic, la întîmplările ce redau evoluția lui strictă în timp, cît mai ales la starea morală la combustibilul spiritual care declanșează și hrănește eroicul, la esența umană a acestuia din urmă.

S-a clarificat în dezbaterea de care aminteam, că eroismul nu este și nu poate fi numai dărul de sine, stare de voluntariat lipsită de împrejurări legitime din comun, ci mai degrabă o con-

știință, o cunoaștere exactă, nuanțată, a mobilurilor interioare care motivează din punct de vedere psihologic și justifică din punct de vedere etic săvîrșirea unei acțiuni de valoare deosebită. De aceea îmi place să fiu atent nu atât la istoria faptului eroic, la întîmplările ce redau evoluția lui strictă în timp, cît mai ales la starea morală la combustibilul spiritual care declanșează și hrănește eroicul, la esența umană a acestuia din urmă.

Cînd s-au apucat să ridice oficial noii soci-

etăți, comuniții au înțeles anul nou al istoriei omului și drept urmare, pentru întâia dată umanitatea și-a îndreptat atenția de la lumea fizică la om, la cultivarea omului, a spiritului său, a genului îndrăgnelii sale, așa cum facem noi, cu străduințe multiple acum. Aceasta a fost calea pe care eroismul intrat în sfera cotidianului socialist s-a plasat în viața zilnică, în chip de necesitate curentă, în apă și aerul.

Trăim într-o epocă de mîrețe înfăptuiri, cînd muzica începează de a fi o povară și devine creație, principal izvor de bucurie, onoare și mîndrie. În acest context al realităților, eroismul devine

o necesitate, criteriu etic, linie de conduită; printr-un gir inepuizabil de fapte și mijloace orînduirea socialistă își dă conștiința că aptitudinile și talentele tale individuale sînt folosite în întregul societății, lucru care constituie un necontenit fundament, un sentiment de plenitudine a vieții, acel puternic generator de fapte eroice.

Literatura noastră, care nu-l altceva decît pasionanța istorie a omului de azi, nu poate să nu promoveze, să nu cultive cu dragoste eroismul modest și discret, profund însă, durabil, produs pe scară de masă, eroismul nostru cel de toate zilele, fenomen nemaiîncunoscut în istorie. Aceasta este perspectiva din care privesc și înțeleg eroul din viață, deci și pe cel din literatură.

Aș încheia cu o frază-proponere: cel mai bun argument în sprijinul ideii de eroism cotidian este viața; Gazeta literară ar putea publica o suită de instanțane reportericești dedicate acestor teme care ne pasionează. Pe cînd? Da, da, mă înscriu.

POP SIMION

EROISMUL COTIDIAN

centrare maximă, conștientă, lucidă a voinței, a forțelor morale și fizice care acționează în numele unui ideal precis conturat.

Această observație capătă relief dacă ne oprim nu numai la actul de eroism exploziv, care se consumă într-un moment anume, sau pe parcursul unei perioade scurte, ci mai ales la eroismul tenace, perseverent, neostentativ, dar cu o mare înfîntare în timp, ceea ce îl dă durabilitate, șanse sporite de a-l reedita, multiplica, răspîndi ca pe un bun la îndemîna colectivității.

Eroul, în lumina concepției noastre, nu este un produs al capriciului naturii, nu se naște dintr-un privilegiu al ei, el se formează printr-un proces educativ îndelungat, prin însușirea temeinică a unor virtuți proprii omului de tip nou, dintre care aș aminti curajul, abnegația, patriotismul, perseverența, hotărîrea, optimismul, modestia, simplitatea, disciplina, spiritul tovarășesc, prietenia, încrederea în oameni, setea de a munci, a învăța, a cunoaște, tendința continuă de auto-definire. Sînt acestea argumente în stare să ne convingă că filonul principal al eroismului din zilele noastre se cuprinde în sfera muncii obișnuite, tenace, pătrunsă de înaltul spirit al răspunderii comuniste, care se traduce prin rezultate de valoare surprinzătoare atât în biografiile mitor de constructori, cît și în opera generală de creație.

Orice am face, viața ne arată că cel mai mulți eroi sînt și rămîn anonimi (noi nu putem decît în parte să redăm imaginea lor strălucită, amplă, bogată), fapt care nu determină nici pe departe o scădere a numărului acestora, dimpotrivă, o creștere permanentă în proporție directă cu însușirea masivă a conștiinței socialiste de către milioanele de oameni ai muncii.

ILIE CONSTANTIN

Casa cea nouă

Uite, aveam casa asta... am dormit în ea douăzeci de ani.

Peste acoperișul de carton soarele-a trecut de șapte mii de ori.

Uite, în casa asta, așa cum e, au coborît trei nunți, și-acelea au fost zilele cele mai frumoase

ale mele și ale copiilor mei; pe fiecare perete-a rămas vie spinarea sprijinită-a unui prieten cînd paharul îi răsturna capul pe spate.

Iar în pragul de sus al odăii mari am ridicat douăsprezece creștete de copii, ai noștri și-ai altora.

...Vom umple pînă la acoperiș casa cea nouă de timp și omenie.

Și lumina ei va fi astfel începută...

MIRON RADU
PARASCHIVESCU

Inima

Ritmă adunat prin cazne milenare
Al unui singe care nu-i al meu,
Fragilă confluență la hotare
De seminții, răzbind prin lutul greu,

Tu împlinești secreta împăcare
Între amurg și zori abia deschise
Spre firmamentul minđrei frunji în care
Veghează constelația de yise.

Pasărea mică

Pasărea mică, sfioasă,
Împrăștiată în cînturi,
Ghearei tiparul și-l lasă
Scris în zăpezi și pămînturi.

Uită deci plînsul de salce!
Cîntecul iar să te poarte
Zonei ce nu au s-o calce
Erunzele pașilor, moarte.

MARIA TERESA LEÓN și RAFAEL ALBERTI

PE DUNĂRE

De multe ori avem poftă să-l întrebăm pe oameni: Cunoașteți Delta Dunării? Nu? Bieții de voi! Cel care aduce norii e unul din cele mai frumoase fluviu din lume. Navigabil. Cu apele ei răbdătoare, Dunărea a împins timp de milenii Carpații Meridionali pentru a putea să-și depună norii în mare. Această încercătură altă de ușoară se descară în Delta și face ca milioane de păsări să se scalde în valurile ei pe care alunecă chipul aerului.

Vasul micuț care ne așteaptă se numește Plaur. Ni se spune că se traduce în spaniolă prin comalote. Comalote, în America, este bucata de pămînt plutitor, care se desprinde din maluri și alunecă asemîni unei tave înfiorate, în vola rîului. Uneori, poate să poarte pe ea chiar și un tigru și să dea naștere unei denumiri geografice: de pildă El Tigre, loc de odihnă la gurile fluviului La Plata care, și el, formează delți. Plaur era un vapor pitic, blind, făcut pentru călătorii ferice. Era legat ca un cîine de radă de un chei al portului Tulcea. Solesem aci aproape de coastă, pe un drum care apoi, de la localitatea balneară Mamaia, o tale pieziș, spre interior și spre fluviu, Tulcea e un orășel de coline. În port, fabricile de conserve mirosoare, dar nu chiar atât ca altele, de pe malul mării. Asistăm la spectacolul sosirii pescarilor și la descărcarea bărcilor. Macaralele agită coșurile cu pești. Pînă și aerul se face parcă alb și gri, alunecos și umed. Oamenii cu șorturi de piele răstoarnă mormanele de pești din care girotesc cozi, arpi, guri deschise și ochi albișoși, întrebători. Pe coastă au rămas peștii mari, trîntiți acolo ca niște copii adormiți. Sînt sturioni - ni se spune - morunii și nisetrii. Ne aflăm în patria icoanelor negre.

Există cuvinte încercate de înțeles. Altele de gust. Este știut că icoarele negre proaspelte zboară din România spre porturile de la cealaltă margine a lumii, avînd destinații constanți. Caviarul românesc este cu adevărat o delicatose, una gourmetse foarte scumpă, care lasă în mintile rominilor frumoase veneturi.

Dar să nu uităm că Plaur ne așteaptă. Plecăm și încă o dată ne întîlnim cu pescarii care descarcă pești cu toate irizările posibile. Tulcea își moale picioarele de pămînt în fluviu, îl privește de pe coline, cunoaște cînd Dunărea se scurge blind și cînd se burzulește furioasă din cauza omoririi vîetăților ei. În spate, orașul are cîmpuri și costie idilice, dar privirea lui e așintită asupra apei care îi aduce mai multă bogăție. Pescarii care o depun pe chei sînt blonzi, înalți, cu privirea îndepărtată și albastră. Casele, obiecturile, gesturile, răspund destinului lor de insulari prin proprie voință. Mînuiesc bărcile așa cum bunii călători stăplinesc armăsarii și au oeva de războinici victorioși cînd își depun pradă pe chei: crapți, știuci, cege.

De unde sosește în România bogăția de ape ale acestui fluviu cu nume prestigios? Din inima Europei. A trebuit să treacă prin patru țări pentru a-și începe cursul de 1073 km pe pămîntul românesc. S-a umplut de valuri, de saluturi și desparțiri, ca o inimă plutoitoare. Cînd ajunge la mare, a

(Continuare în pagina 2)

Moduri de reflectare
a realității în proză
și criteriile criticii
Pagina 6-7

VASILE NICOROVICI:
Siberia, Siberia!
Pagina 4

RADU COSAȘU:
Marți și Miercuri
Pagina 5

DE VORBĂ CU
MARCEL CROES
Pagina 8

ION JALEA
„Arcaș”
Fotografia:
MARIANA ALEXANDRESCU

Cît bate inima

Cît bate inima, veșnic înă socotesc
cel ce în inima lui vă duce.
Pe voi v-ascult, cu voi convorbesc
prin mari seri, în graiul românesc,
sub larg soare ce-n Mai străluce.

Cît bate inima, nu voi istovi
această fără de seamă bogăție.
Cînd voi iubiți, o veselă larmă
de dulci râuri, de voci s-adoarmă,
de pași ce parcă la stele-ar sui,
mă-nvăluie într-o vază vie.

Cînd voi urțiți, și minia arde
în ochii voștri, latent ori crud,
ce iad atunci, de nopți prăbușite,
în inima mea, ce-nțelniri cumplite
de facuri, ce tunete ca de moarte,
de nu mai văd și nu mai aud!

Cît bate inima, știu că eu sint,
cu voi trecînd, cît inima bate,
această țară și acest pămînt,
dorul și visul, ora din vînt,
aceste creșteri și-această vastitate.

Tumuțul nou, lumina ce-o purtați
spre-un timp mai lung, cu porțile aproape,
și-i dați vegheri, vătre li așezați,
înalte-n veac, privirii să nu scape –
sînt legea mea, zilnicii mei Carpați
din care-mi mîn sticlirile de ape.

De-aceea, poate, nu va înceta
să bată veșnic, ea ce desluși
în voi, poporul, voi de azi-nainte
frumoși și liberi, cîntul ce-o uimi;
în voi să bată nu va înceta
și-atunci cînd flori, ci nu doar din cuvinte,
prin lutul țării, mută, va ivi,

Vechile dansuri

Vechile dansuri reapar uneori
în sălile de bal, sub mari candelabre.
Candelabrele se rotesc încet, ca niște stele
prin sute de ani, nu dau amețală.
Și vechile dansuri coboară din viori
și din lungi alămuri, din clope vibrante.
Au chipuri de-o sobră melancolie.

Ele spun, plutind: „Am slujit pretutindeni.
Și-n curți regești, și-n tavernele porturilor.
Și-n largi saloane, grele de adieri,
și-n prag de mai, la serbările proletarilor.
Lăsați-vă-n brațele noastre de aer
căci veacurile ne-au fost simple săli de trecere
și pămîntul un singur parchet”.

Și mai spun, cu suflet: „Ne faceți loc.
Am dăruit roze și am înfipt pumnale.
Ne-am strecurat în singele părinților voștri
și-am pregătit nunți, și-am aprins regretul
și-am fost iubirea prin toate serile
căci păstrînd ritmul nu am schimbat
decît țările și cuvintele”.

Și viorile plîng așteptări sub lună
sau cuprinderi, unde cu bărci voluptoase.
Înimi se-apelează peste inimi, parcă dorm,
rachii grațioase imită virtejuri,
iar tinerii rînduri, băieți și fete,
în jurul sălii, distrași și nerăbdători,
așteaptă s-atace banjouul, să-nceapă
noile dansuri.

Poiană cu mesteceni

Urcînd, singur, pe-un drum ferit,
am ajuns sus în poiană cu mesteceni.
Aici soarele făcea să alerge
pe crusta zăpezii mii de diamante
și-un cer de-un verde albastru, ușor,
arcuit peste zările-măguri și creste
punea în tulpinile dulci și subțiri,
nervurate și date cu lac și argint,
ceva hieratic.

Nu răzbeau păsări. Sau foarte arar
vreun vag cîrpit de rănea lumina.
Și nici clătînaturi de vînt. O părere
de cîntec profund propaga prin aer,
doar un pilc de munți suspendați spre nord,
bazaltici și nișii, mai bătrîni ca timpul,
în frig și sub nimb de tăceri și-n gol,
dispuși în corolă.

Și-au trecut multe ceasuri. Și eram tînăr.
Ziua durînd, proiectîndu-mi umbra,
hașura peste albul intens și pur
o statură dreaptă, înaltă, zveltă.
Și pădurea privea. Într-o sanie ușoară
Serghei Esenin trecea cu o femeie
convins că dansează și beți sînt pallinii.
Iar Robert Frost se urca pînă-n vîrf
de mesteceni lini și-nșfăcîndu-i zdrăvăn
coborau împreună...

Mestecenî, o ireali mestecenî!
Ris printre lacrimi, jîpăt și nostalgie!
Sînt legi. Fiecare nouă imagine
o culeg tainice unde migrațoare
și o duc mereu. Cum creste izolau,
situînd în afară de timp și spațiu
această austeră, mută frumusețe
ce mă integra – că nu voi muri
îmi păru din nou, ca-n copilărie;
dar numai o clipă.

Fereastră deschisă

În gol, o bătaie de ceas. Și sosesc
niște turnuri. Dar nu-i decît larma
din gînd. O săgeată sonoră
de tren. Suspendate, mici sonuri
de pași. Și, mai sus, prin albastru,
solemn, monoton, filfiitul
neonului. Pace. Și totuși
se trage acum. Înfloresc
maci roșii pe haina vărgată,
sub ziduri, în Spania. Se-nfige
pumnalul în triste orbite
sub fruntea lui Radaii. Năvăleşte
cu cîini peste sîngele negrului,
albul. Și ce legănate
miresme de liliac! Se distinge
cum tinde cu fiecare clipă
spre soare, pămîntul. Vegheați deci!
Noapte dintr-un veac...

Atavică

Tenebros, departe-n Italia, lîngă mare,
capul lui Decebal pe Columna romanilor...
Uneori, seara, cînd răsare luna
după ploaie, și nori o inundă tainici,
îmi revine-n minte, așa, deodată,
nu știu de ce, ca-ntr-un somn, și-mi pare
nesfirșit de singur.

Acolo-n Italia, departe, lîngă mare,
tenebros
cu fruntea îngîndurată...
La ce se gîndește? Cu buze ușor
întredeschise, de parcă abia a golit
cupa cu otravă, ce mai născocoște
ca să-i treacă vremea mai blind între vînturi
sărute și-albastre?

Dar astea toate sînt numai cînd luna
răsare după ploaie.
Fără mîini înlănțuite ori trup
îndoit pe scut, doar expresie dîră
de luptă, sau numai visare sau dor,
el plutește prin line cuiburi de păsări,
trece deasupra cetăților mari
de oțel, cîreșii din Sarmisegetuza
li cîntă, pe galbeni araci, lucitori
de struguri, ai zice că sparge lacrimi,
și pînă la ziuă prin foi de acantă,
evadat din sud, și prin nori subțiri,
se uită la mine.

Există un oraș

Există un oraș în patria mea
Unde stau de vorbă cu oamenii pămîntului.
Acolo, nimeni nu mă cunoaște. Versurile
Mi le scriu nebăgat în seamă,
Într-o cameră de hotel cu obloanele trase,
Pe zidurile unei vechi cetăți.

Și vai ce întregă e viața mea astfel!
În ochii lor mă privesc îndelung,
Luna răsare peste coșuri de fabrici
Mare, cum poate-i Pămîntul văzut din Lună
Și mari sînt priveștiile dragostei, pentru mine.
În acel oraș plin de ceasuri.

Cu Antonio Machado...

Într-o carte de Dolores Ibarruri am văzut
fotografia lui Lister...
E oare înaintea
sau după primirea scrisorii tale?
Decorul – simți? – miroase a praf de pușcă
și rozmarin,
cum spuneai...
Ce straniu
îți seamănă prin ținuta lui simplă.

Antonio Machado, bunule don Antonio,
acum sub cer trebuie că mai sînt nișii
umerii naltului Moncayo...
În Soria rece desigur vor fi erupt
albele margarete... Și numele lor
e Leonor, de-a pururi... Sub asprele ceruri
asture, războiul – tot ca un uragan,
războiul civil care macină și arde...

Meridianul tău de foc...

Am văzut fotografia lui Lister și-ai tresărit
dintr-o dată. Ți știam doar din versurile-ți celebre.
M-a-nfiorat. Numele ți-i alt de singur
pe-o piatră, în Franța. Sufletul ți-i alt
de aprig. Primește această lacrimă.

Anul intră în iunie

Se-impliniseră toate miratele visuri.
Cartea stătea gata scrisă. Fetele
Ajunseseră-n turnul înalt unde ochii
Pot să primească orașul.
Vapoarele intraseră-n porturi cu bine.
Pe ziduri de case și-n arbori piperniciți
Luceau steaguri aprinse, în libertate.
De-acum, prin noi, unul prevesti,
Lebede-au să treacă spre miazănoapte.
Dar anul intră în iunie. Luna
O priveam prin flacăra chibritului.
La noapte teii, cu frunza de cleștar,
Aveau să irumpă; largile cîmpuri
Să simtă aur în spice, uzinele
Să umble în cuibul stelelor cu mîini de fum;
Și sufletul, iar în furtună.

versuri de AUREL RAU

desen de

MIHU VULCĂNESCU

Siberia, Siberia!

Sunt deasupra Siberiei. Sus un cer albastru, cristalin, cu soare strălucitor, iar ceva mai jos, sub arpa oblică a lui TU-114 luna palidă, cu contururile șterse. Parcă ar fi o a doua imagine a soarelui, reflectată într-o apă imensă, liniștită. Jos de tot, un covor nesfârșit, din valuri compacte, albe. Sunt nordii. Pământul Siberiei nu se vede încă.

Când privești din nou pe fereastra avionului, peste vreun ceas, privești ea și totul alta. Soarele s-a coborât spre amurg, desenați de-a lungul orizontului o dungă purpurie, diafană, sub care, de la un capăt la altul, se întinde un uriaș pustiu alb. E numai zăpadă și zăpadă, intensă, nestădă, contopindu-se cu cerul. Siberia!

Odată cu apropierea amurgului, imensa taie albă se împurpărează, apoi capătă nuanțe albastre-violete. Aripa avionului se înclină. Coborim. Soarele se face portocaliu, roșic, orizontul arde cu flăcări moarte, albastre, reci, ca un jet de sudură, apoi, brusc, totul dispare într-o masă cenușie. Din cauza vitezei cu care am coborât, înserarea n-a durat decât o clipă. Deasupra, cer albastru întunecat și o lună strălucitoare. Deducem puzderia de lumina a unui mare oras. Zăpada le face să scinteie puternic. Străzi drepte, simetrice. În mijlocul orașului, panglica albă, lată, a unui fluviu înghețat peste care se ardească poduri. E Ornskul, singura escală a „zborului” către Irkutsk.

Motorele cu reacție, solicitate, huruie tare. Avionul se îndreaptă spre un teren marcat cu lumini roșii. Atingem pista de aterizare. Așteptăm până se montează scara, apoi coborim. Văzduhul e limpede, luminat de stele. Zăpada scirție sub picioare. Calc pentru prima dată pe pământul Siberiei.

Siberia! Siberia! Mă atrageau către aceste vaste întinșuri, cit un continent, imaginile reținute din adolescență încă din cartea de geografie și din lectura unui roman de Jules Verne. Mă atrageau către întinșurile ei, învăluite, nu știu de ce țânză, imaginile rămase ca un cîntec în mine, din filmul „Balada Siberiei”. Irkutsk, Baikal, Angara, Ienisei, taiga... Aveam pentru mine rezonanța unor chemări. Citisem într-o carte, nu mai știu care, că Ienisei — adică „Fluviul cel uriaș” în limba tungusă — e o dezghețată scoată din rădăcini arbori seculari, izbindu-i cu sticlurile sale.

Apoi, din ce în ce mai stăturat în ultimii ani, am urmărit știrile despre marile construcții ce se ridicau în aceste locuri, pentru a constitui, cum se spunea: „cel de al treilea centru industrial al Uniunii Sovietice”. Uriașele fluviu erau zgăzuite, în taiga apăreau noi orașe. Deasupra Siberiei scinteau zorii comunismului. Sub lumina lor, chemarea ascunsă în cuvintele: Irkutsk, Baikal, Angara, Ienisei, taiga au devenit și mai ademenitoare.

Siberia! Ori cât ar părea de curios, în cele zece zile pe care le-am petrecut aici — și era în februarie, miezul iernii — nu am simțit de loc frigul. Ba în camera de hotel, mi-a fost prea cald și-am deschis de câteva ori fereastra. Aceasta, fiindcă siberienii știu că au de înfruntat ierni grele și își iau toate precauțiile. Hoteaurile sînt bine încălzite, totdeauna e apă caldă.

Iarna siberiană este extrem de frumoasă. Chiar cînd cerul este înnoțit, sau chiar cînd fulgulește, soarele răzbea cu razele sale și persistă așa, ca un glob portocaliu-închis, care destramă negurile. Cînd e senin strălucirea lui, amplificată de oglinzile de gheață și zăpadă, te orbește. Localitățile din regiunea Irkutsk au 250-300 de zile cu soare pe an, mai multe decât orașele de pe țărmul Mării Negre.

Zăpada siberiană este întotdeauna albă, curată. Soarele strălucște deasupra ei, înca în o topește. În fiecare noapte se depune un nou strat subțire, înalt dămna pesteți pe un covor proaspăt. Scriștie sub picioare, ca o cutie de lemn, goală pe dinăuntru. Zăpada are rezonanță, cîntă. E lucioasă, alcătuită din fulgi mărunți, cristalini și se pulverizează pe șosea, în urma mașinilor, în valuri mari, întocmai ca praful.

Acum răspîndii această zăpadă pe străzi, pe case, pe imense fluviu înghețate,

de VASILE NICOROVICI

pară chiar atât de exotic, de vreme ce e situat cam pe aceeași paralelă cu Kievul, Praga sau Londra! Așa că afirmația acestui leningrădean că „Irkutskul e un fel de Ialtă pentru cei din Ciukotka”, este cit se poate de întemeiată. Adăugați la aceasta diversitatea popoarelor, — ruși, buriați, iakuți, tungusi, și încă multe altele, fiecare cu portul, cîntecul, obiceiurile sale — pentru a avea imaginea policoromiei caleidoscopice, și nu numai a spațiilor fără capăt, care caracterizează Siberia.

Veniți cînteca despre Siberia sînt de obicei melancolice și triste... Poate vi-l mai amintiți pe acesta?

Departa e stăpa baikală,
Sînt mîne de aur în ea,
Și-un om blestemîndu-și urșia
Cu traista pe umăr trecea...

Dar tristețea nu era a spațiilor imense, ci a acelor vremuri crîncone de demult. Alăturată Rusiei de cazaci care au venit pe urmele lui Ermak, întemeind din ce în ce mai spre răsărit noi așezări pentru agricultură și comerț, întărite cu forturi din lemn. — Siberia a devenit un ținut blestemat al deportării și al silniciei. Nici blănurile scumpe, nici aurul, nici mai tirziu transsiberianul nu au reușit să gheargă de pe fața ei pata acestei triste glorii. În pin secol XX, în anul 1912, ro la suita din chestuțiile statului țarist pentru regiunea Irkutsk erau destinate construcții de închisori.

Așa se face că nu se poate scrie istoria luptelor pentru libertate a popoarelor din vechea Rusie, fără pomenirea cuvîntului Siberia, sinonim cu închisoarea. De la soții lui Pușciov la prietenii lui Radicev, de la democriștii la Cernisevski, de la membrii partidului social-democrat din Rusia la Lenin, Sverdlov, Kalinin, Dzerjinski, Kulibsev, Frunze și mulți alții, cîți oameni îndrăzneți n-au cunoscut întinderile de gheață. Revoluția proletară biruitoare a adus aici rînduiei noi. Insignele noi Siberiei sînt de astă dată stîlpii purtători ai liniilor electrice de înaltă tensiune, simboluri ale comunismului biruit și în aceste locuri.

Siberia! Siberia! Vă aduceți aminte de epopeea construcției orașului Komsomolsk pe Amur? Zeci de mii de tineri din toată Uniunea Sovietică au venit să înfrunte taigaua și mlaștinile. Dar aceasta a fost abia începutul...

Siberia nouă, industrială, generatoare de fulgere electrice, continuă să se nască în fiecare zi. Baraje, combinate de prelucrare a fierului sau a lemnului, unica ca mărime, apar în mijlocul taigalei, la zeci și sute de kilometri depărtare de vechile orașe.

De aceea orice nou șantier este o adevărată expediție. Geologii, alături de ruscă și ciocan, poartă cu ei arme de vînatore pentru întîlnirile neprevăzute cu urșul brun, stăpînul secular al locurilor. Construcțiile încep prin defrișarea pădurii sălbătice. Asaltul se dă în locurile cele mai accesibile, lîngă calea ferată sau lîngă apă, pentru stabilirea unui cap de pod în vederea bătăliilor următoare. La început, constructorii locuiesc în corturi. Dar o fac cu însuflețirea unor coloni care se află în preajma continentelor încă nedescoperite. Ei vin în eşaloane ale întregului din întreaga Uniune, pe baza unei „putoșori” (foșie de drum gratuită) incredincută de organizația kosmopolită. Vin cu același entuziasm și veterani care au luat parte la construcția hidrocentralilor de la Volhova, Nipru sau Volga. În scurt timp, corturile sînt înlocuite cu așezări stabile. Apar orașe și drumuri asfaltate. Peisajul încă sălbatic, neobișnuit de om de la „facerea lumii”, stă alături de utilajul cel mai modern, creat în epoca șantierului.

curmezii, ca niște obstacole anti-tanc. Dar privești gheții de pe lac, cercetați de aproape, răscumpărînt întreaga trudă. Parcă sînt pe un mozaic, alcătuit din forme albe, strălucitoare ca sticlă, amestecate în tot felul de combinații fanteziste, cu romburi și poliedri de gheață transparentă de nuanțe verzuie. E atât de limpede, ca sticla, încît îmi e teamă să pășesc, nu cumva să se spargă splendida pardoseală. Mă aplec la îndemnul tovarășului meu și văd, ca printr-o lupă, fundul lacului. Mă conving astfel în mod nemijlocit de marea puritate a acestei ape, care permite o bună vizibilitate și la o distanță de 40 de metri.

Dar abia la Institutul de limnologie (n.b. în greselile științifice lucrurilor), toate aceste impresii disparate aveau să capete consistență prin încadrarea lor într-un tablou mai general și mai vast. Aici am înțeles în ce constă mărimea „bătrînului” și care e adevăratul lui caracter. Fiindcă, atunci cînd lese de sub gheață nu-l chiar atât de pauc. Dovadă sînta cea-a aruncat-o după propria-i fică.

Institutul e situat pe malul lacului, nu departe de micul port unde întreprinsesem escapada pe gheață. Pornind din nou la drum, în direcția lui am văzut că eram într-o localitate, cu casele înșirate de-a lungul malului. Ceea ce m-a izbit era faptul că, în ciuda frigului și zăpezii treceau pe drum tacticos, fără să se grăbească, bicicliștii, de parcă era toată verii. Ba la un moment dat ne-a întrecut unul cu motocicletă, dispărînd apoi după un nor de fulgi. Probabil că dintre aceștia se recrutează amatorii pentru cursele pe gheață.

Institutul de limnologie e o întreprindere complexă cu 9 laboratoare, 180 de agajări, oameni de știință și tehnicieni, cu o flotilă compusă din 5 cutere. Marea lac nu e doar un simplu loc de agrement pentru excursioniști, ci considerat în interdependență cu regiunea limitrofă, e economicește important, ca sursă de pește, de cherestea, ca mijloc de transport. Nu în zadar, neamurile buriate și tunguse, cărora Baikalul le dădea hrana cea de toate zilele îl venerau cu numele de Lama sau Dalai Nor, adică mare. Astăzi, apele sale curate și-au găsit căutare pentru anume fabrici, scutind investiții de milioane de ruble necesare pentru instalările de purificare. Dar pînă și filtrele cele mai perfecte nu pot aduce apa la limpezimea acesteia din lacul Baikal! Sînt limpezi apele de munte, dar Baikalul le întrece pe toate.

Din planșele, graficele, exponatele aflate la muzeul Institutului, transcriu datele esențiale. Numele: Baikal. Lungimea: 639 km. Lățimea maximă: 79,4 km. Suprafața: 31.500 kilometri pătrați aproape cit Belgia sau Olanda. Adîncimea: considerat adîncimea „fără fund”, astăzi s-a stabilit preciză că are 1.741 m, fiind deci cel mai adînc lac din lume. Așa se explică și imensul volum al apelor sale — 23.000 km. cub — egal ca mărime cu marea Baltică, sau de 82 de ori cît marea de Azov. Baikalul e cel mai mare rezervor de apă dulce din lume.

Dar toate aceste cifre sînt departe de a-l reda frumusețea. Un ochi de apă imens, de puritate a unui cristal, în care se reflectă munții acoperiți de ghețuri, sau stînci abrupte și înalte de sute de metri ridicate drept de pe mal ca niște obeliscuri; oglinzi de culoarea azurului, dar care pot deveni verzi fumurii, cum e taigaua, policoromie în zile cu soare scîntit, sau înnoțate de valuri negre, clocoțitoare, pe timp de furtună; 336 de pirate de peste tot, din munți, prin coridoare prăpăstioase, sărînd în cascade spumose, pentru a se lîngă o clipă, bucurîndu-se de soare și aer; înainte de a se aduna din nou, spre a lua calea către ocean, dincolo de piatra Șamanului. Iată Baikalul, considerat de cunosători, drept una din privești cele mai frumoase din lume alături de Niagara sau Marea Moartă.

Din toate descrierile, tablourile și fotografiile în culori, care au încercat să-l cuprindă frumusețea, cea mai impresionantă evocare a „bătrînului” o cuprinde o veche legendă evenă:

„Oare e cineva pe lume mai bogat decît bătrînul Baikal? Oare poți să-l străbăți apele într-o luntră? Sau să-i înconșuri malurile cu renii cei repezi? În apele-l limpezi înnoată peștele bun la gust, omul și foca cea grasă. Care-l numărul lor? Oare cineva a scosit stelele de pe cer?”

Mare adîncă, mare vestită-l Baikalul. Iată, soții munții aceștia ce stau sub corturile noastre ar putea să înnoță într-insu.

În fundul apelor, Baikalul are un mare cort. Nu poate să ajungă pînă acolo nici peștele, nici rata sălbătice, nici foca.

Dar e lumină acolo, ca pe un vîrf de munte. Curate și limpezi sînt apele Baikalului! Soarele, luna și stelele se zăresc în ele. Baikalul are trei sute treizeci și șase de canale, toate îi aduc daruri — apele lor. Cea mai mare din ele-l Selenga. De la toate nevestele, Baikalul a cîpătat o singură fică, pe Angara.

Minărdă-l Angara, frumoasă, albastră, ar putea să culeagă orice stea de pe cer și s-o anine la git ca pe o salbă.

Toate bogățiile bătrînului erau păzite de piscuri burgazine, de stepe mongole, de păduri de cedru și de pin...

Înă astăzi, Baikalul ascunde taine pe care savanții încă nu le-au descifrat. Cum s-a format fauna și flora lui, unica, alcătuită din 1800 de specii? Cei cu această curiozitate a naturii, golomianca, pește fără solzi, care coboară la 500 metri adîncime și se înmulțește prin pui vii? Cum de a ajuns în Baikal un pește cum e „omul”, caracteristic apelor înghețate din nord? Cum de a ajuns aici foca, pe care localnici o vizează la fel ca și cei din Ciukotka polară?

Există tot atîtea păreri, cîte variante de biografii și se pot alcătui acestui bătrîn venerabil, în vîrstă de 20 de milioane de ani. Unii susțin că speciile în dispută aparțin mării originare din care se trage Baikalul. Alții atulază infiltrarea focilor în perioada glacială cînd circulația pe gheață între oceanul înghețat și Baikal nu prezenta nici o dificultate... Există și alte explicații.

Pe lîngă atracția exercitată de frumusețea peisajului, Baikalul stîrnește pesimismul cercetării, așa că nu e mirare că au fost savanți, ca Gheb Verselaghin, care și-au închinat întreaga lor viață studiului tainelor sale. Verselaghin a venit de tînr și nu s-a mai îndurat să părăsească lacul. Aici îl este și mormîntul.

Locul Baikal

face-l-o să strălucască sub razele unui soare, care răzbea în vîlvătă portocalii prin ceață, ori arde puternic pe cer senin, — înșirați pînă la orizont — pini înalți, care alcătulesc masive mari de verde întunecat, și din loc în loc, picurii de izbe din care se ridică mîncol fumul, — ca să așezi imaginea unei zile obișnuite de iarnă siberiană. Un drum sălbatic prin taiga, gheață strălucitoare a Baikalului, lumina peste pustiu alb al mării de la Bratsk, Angara cenușie, metalică, făcîndu-și loc printre cheurile din Irkutsk, liniște, văzduh transparent, o oarecare solemnitate, — iată Siberia văzută iarna.

Siberia! Cascade, stînc multicolore, pînă înalți, păduri fumurii, ape clare și reci care fierb și urlă la praguri, covoare de flori lîngă piscuri de gheață! Cîte frumuseți și taine ascunzi! Cîte bogății neosece la lumină, cîte locuri nestăbălită încă de picior omeneș! De aceea ținuturile tale stimulează viașrea, cheamă pe om la faple pe măsura întinderilor nesfîrșite, îi însușă curaj.

Cînd acum 300 de ani, cazaclul de la Don, Ivan Pohanov, a durat lîngă Angara o cetățiuă de lemn, el era departe de a bănui că se află într-o regiune cu totul unică prin cantitatea, varietatea și armonia resurselor naturale. Cîteva decenii oras, centru de comerț cu China și Mongolia, mai tirziu centru administrativ sub conducerea unui general gubernator. Pînă la Revoluție, regiunea furniza aur și bîrnuri. Adevăratele ei bogății au fost descoperite abia sub puterea sovietică.

Aur, mică în cantități imense, munți de sare, zăcăminte de fier, dintre cele mai bogate în Uniunea Sovietică, un bazin de miliarde de tone de cărbuni din care nu s-a ridicat pînă acum nici o piatră. Să mai adăugăm minereurile de aluminiu, materialele de construcții, zăcămintele de petrol recent descoperite, acolo unde calea ferată spre Lena întîlniește fluviul, imensul ocean al „aurului verde” — taigaua — care sponștea anual cu 80 de milioane de metri cubi.

Dar cea mai mare bogăție o formează resursele hidrologice ale Angarei și Lenei, însumînd a treia parte din potențialul Uniunii Sovietice.

Vă închipuiți cum va arăta regiunea aceasta cînd fierul și cărbunele vor fi extrase și prelucrate în mari combinate, — construcția unei puternice baze siderurgice a și început — cînd vor apărea noi fabrici de aluminiu, de prelucrare a petrolului și a lemnului, cînd pe Angara, Lena și Ienisei vor lucra cascadele hidrocentralelor, care vor trimite curent la Vladivostok și Novosibirsk, cînd din Mongolia se va putea călători cu vaporii pînă la Leningrad și Constanța, cînd Irkutskul va deveni un mare centru științific, al doilea ca importanță din Siberia, cînd vor înflori din plin orașele noi Selihov, Angarsk, Ussole, Jeleznogorsk, Ust-Kut, Bratsk, aflate acum în curs de construcție... Deși clima e cam aspră, aici se cultivă cereale, se cresc vite și păsări — încît localnicii se îndestulează din produse proprii, le lipsește doar fructele, pentru că pomii nu rezistă la gerurile de peste iarnă. Dar selecționeri nu se dau bătui, și nu este exclus ca în noile orașe să apară livezi de meri.

Siberia! Acest cuvînt cheamă îndată în minte distanțe imense, de sute și de mii de kilometri. Regiunea Irkutskul, care înglobează un teritoriu vast, cit Franța și Italia laolaltă, nu constituie nici măcar a zecea parte din zona inclusă în perimetrul siberian. Localitățile așezate de obicei pe marginea apelor se află la mare depărtare unele de altele. De aceea noțiunile de „aproape” și „departe”, „puțin” sau „mult” trebuie apreciate, atunci cînd e vorba de distanțe între localități, la scara proporțiilor siberiene. Cei de aici au o zicală: „O sută de grame nu e votcă, o sută de kilometri nu e distanță”, pe care o spun călătorului nerăbdător. Și vrînd-nevrînd, dacă te află într-o regiune siberiană, ca Irkutskul de pildă, în care un singur raion e de mărimea Cehoslovaciei, iar circumșcripția unui deputat în Sovietul Suprem măsoară distanțe de 1.500 de kilometri în interiorul ei, — vei cădea de acord că de la Baikal pînă la Bratsk, să zicem, fiindcă nu sînt decît 700 de kilometri „nu e departe”, ba chiar „e aproape”. Altfel riști să fi se răspundă: „Dacă pînă la Bratsk e departe, atunci ce e și zece de un drum pînă la Vladivostok sau la Novosibirsk?”

Siberia! Mii și mii de versete de la muntii Ural spre răsărit... Și totuși această dimensiune nu o explică, fiindcă spațiul ei e totată o a se simți foarte diversă. Adevse ne imaginăm Siberia, nediferențiat, ca pe o imensă întindere de zăpadă, de la Ural la Pacific, străbătută de ape mari, acoperită de păduri, și populată de reni, foci și urși albi, ceea ce e fals.

În primul rînd, Siberia, în accepțiunea exactă a cuvîntului, nu se întinde pînă la Pacific, ci numai pînă dincolo de Irkutsk. De aici înainte, pînă la ocean, e „Dalni Vostok”, adică Orientul Îndepărtat. La rîndul său, teritoriul continental, se împarte într-o Siberie de apus și alta răsăriteană, prima fiind constituită dintr-o imensă cîmpie, care coboară spre Kazahsthar, iar cealaltă dintr-un podiș bogat în minereuri și acoperit de păduri.

Dar pînă și teritoriul mai restrîns al Siberiei de răsărit, în care se include și regiunea Irkutskul, este foarte variat, ca geografie, peisaj, activitate a oamenilor!

În nord, în zona tundrei și a înghețului veșnic, se vizează într-adevăr foci și urși albi, se umblă în săni trase de reni, iar temelele pentru casele de cărămidă au nevoie de înfrîngi speciale. Cîta decosebire însă între această Siberie de dincolo de cercul polar, și zona meridională a taigalei, cu veverițe și samuri, cu câțune de agricultori, și un oraș luminos ca Irkutskul, care pentru europeni n-ar trebui să

Viitorul are, pentru constructori, o consistență materială. E o dimensiune firească a ființei lor, un mobil care-l îndeamnă la acțiune.

Și se arată un loc vîran și și se spune: „aici va fi un turn de televiziune”. În alt loc: „Aici va fi un micorason”. Pe fundul unei văli, defrișate de pînă, se construiește un mare val de pîmînt. Și se spune: „În valea asta va fi o mare. Ridicătura de pîmînt e un dig, care va apăra portul de valuri”. Pentru cei care fmi vorbea, un conducător al șantierului, marea aceea există. El îi vede de pe acum valurile, furtunile, portul... Aceștia sînt entuziaștii noi Siberiei pe care-i întîlniești aici la tot pasul. Un asemenea entuziașt și tînrul pictor, pe care l-am cunoscut la Bratsk și care mi-a propus să zbor împreună cu el pe un helicotper pînă la Ust-Ilnsk, ca să văd un șantier ce tocmai își începea activitatea în plină taiga. Un entuziașt și tînrul inginer, care considera că cea mai importantă zi din viața lui a fost ziua cînd a asistat la marea bătălie pentru zăcăzirea Angarei. Un entuziașt a fost și geologul, despre care mi s-a povestit că ani și ani a căutat zăcăminte petrolifere, ca să sfinșească răpus de izbitura primei erupții de gaze, semnul descoperirii unei imense pungi de petrol.

Trebuie să pătrunzi în toată acesteia lupte, să fii alături de acești oameni curajoși, energici, domnici de faple mari; să vezi taigaua în amurg, apele Angarei prefăcute în mare, turbinele, barajul luminat noaptea; să înțelegi că tot ce s-a realizat pînă acum, — orșul nou cu televiziune, patinoar, aeroport — e abia începutul; că undeva, mai departe, în alte locuri, în plină taiga, debarcă în ei eşaloane de constructori, se ridică noi corturi, se defrișează noi pîrții pentru drumuri; — numai așa poți înțelege că această uriașă acțiune de îmbolnăvire a stîncilor și a zăpezilor, apare tot atât de captivantă ca și asaltul stîrșitor și neîntrerupt al cosmonauților pentru cucerirea cerului.

Epopeea noi Siberiei începe în fiecare zi!

BAIKAL

În fins mi s-a realizat visul: merg spre Baikal. Poate de aceea mi se pare că marea gonșete prea înoc, deși șofenul, Kim, e un as în arta conducării, de vreme ce la parte la concursurile de motociclete pe gheață. De altfel, ca să fii obiectiv, pe șoseaua asta luncosă, ca o panglică de sticlă, 70-80 la oră cit facem — e maximum.

Lîngă mine, un tînr subțireț, cu obraz ascuțit, volubil — Leonid Șinkariov, corespondentul „Izvestiei” pentru Siberia răsăriteană. Caută să mă convingă, cit de senzațională e descoperirea recentă a unor zăcăminte de petrol în această regiune.

— Dar Baikalul — îl întreb — nu e interesant?

— Da, ca peisaj exotic. Face să-l vezi. E și unic în felul său ca fenomen al naturii: lacul cel mai adînc și cu apa cea mai curată din lume. Poți s-o pui direct în acumulator, fără s-o mai distilezi.

— Și asta nu-l interesează?

— Da, însă despre Baikal s-au scris o mie cinci sute de cărți. Cit privește petrolul...

Așa sînt entuziaștii Siberiei. Ar vrea să-ți arate totul. Și petrolul de la Markovo, și hidrocentrala de la Bratsk, și noul combinat al fierului... Dacă ne-am fi îndreptat acum spre localitatea petroliferă, tovarășul meu mi-ar fi recomandat cu aceeași convingere să văd Baikalul: „Cum? Să fi la Irkutsk și să nu vezi această minune a naturii, despre care s-au scris o mie cinci sute de cărți?”

Mă uit afară. Totul e alb ca într-un vis. Taigaua, înălțime, pînă și aerul. Un alb luminos, strălucitor.

— Iată Angara, spuse Kim.

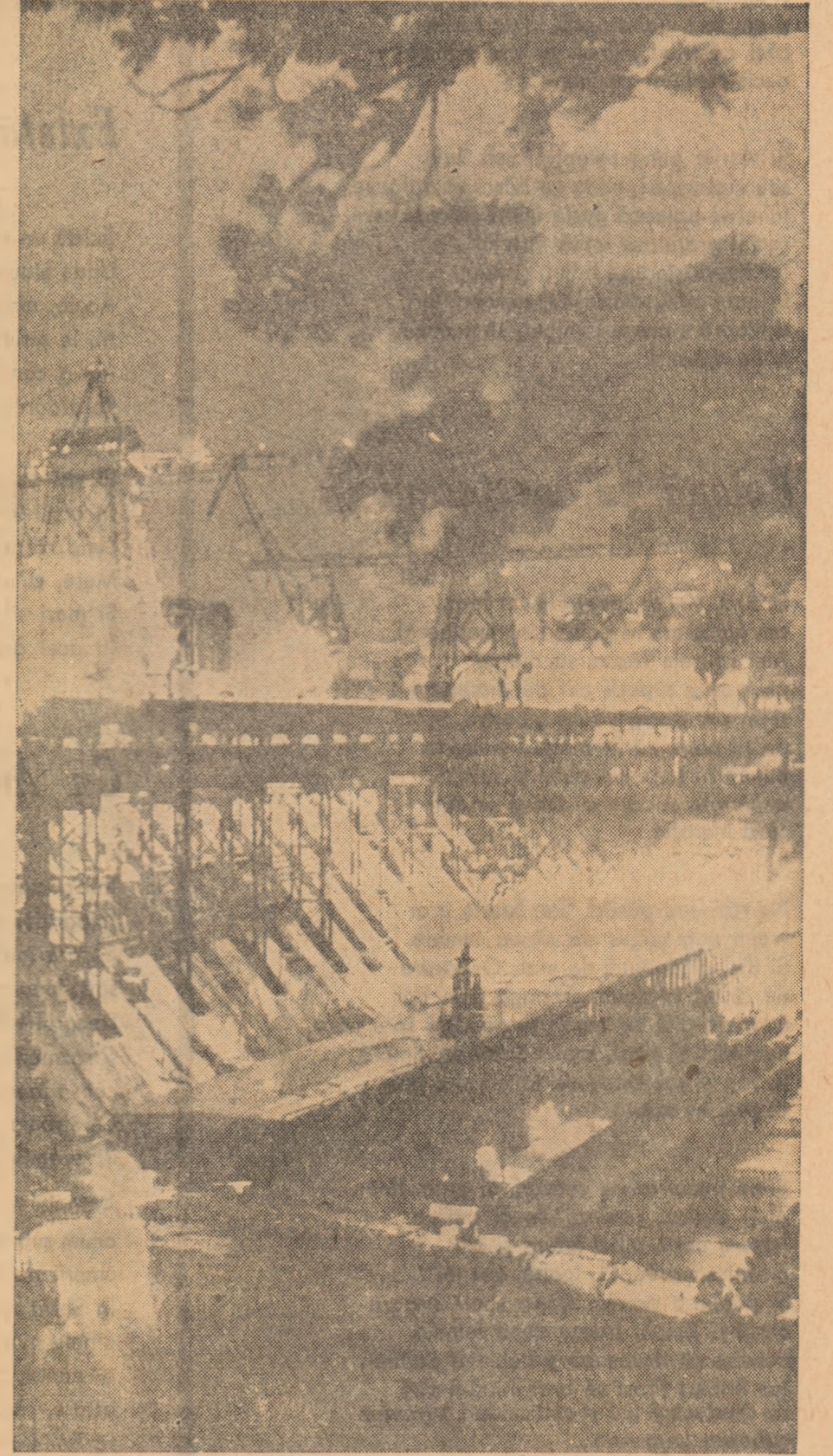
Fuviul apăru tocmai de unde nu mă așteptam. La poalele unui munte abrupt, ca o dungă uriașă de oțel cu mii și milioane de zale mișcătoare. La mijlocul apei o stîncă opîntecă valurile.

— E piatra Șamanului — îmi spune Șinkariov. Cunoașteți legenda Cu ajutorul acesteia sîntă încercat Baikalul să-și oprească fata ca să ajungă la frumoslul Ienisei... Iată-l și pe bătrîn. Acum doarme sub gheață.

De pe înălțimea pe care ne aflam, se vedea o imensă întindere albă, opacă, nemăscată, asemenea unei colosale plăci de marmoră. Impresia ține doar o clipă, cit îți acomodezi ochii. Fiindcă sub razele soarelui, toată această întindere capătă luciu întocmai ca ogînda unei ape liniștite. Lîngă mal sînt grămădite blocuri de gheață, ca niște valuri încremenite. Poate că văzut în astfel de zile i s-a spus Baikalului bătrîn, un bătrîn cărunt, liniștit.

Parcîngînd un drum sinuos, între munte și lac, ne oprim în fața unui port. Lîngă chei stau vapoare prînse în zidul de gheață al lacului.

La invitația lui Leonid Șinkariov îl urmez într-o scurtă plimbare pe lac. Trebuie să răzîm prin cîteva șiruri de plăci înghețate, colțuroase, ridicate în

Luminile Angarei

Șantierul

În locul vechilor porumburi pale, nisipului smulgînd un - stors greu - pic de apă, să-l împingă pînă-n spic, cu răsuțit - mari plante - macașale.

Cărnînd poveri, au scos ca din nimic - cămile de pămînt enorme-n șale, trîntite lingă fărîmuri de canale și aburînd din gîndul lor voinic.

Apoi - cînd, cum, nu știm - s-au risipit cămilele și-au curs ca din înalt, fierbinți lichizi balauri de asfalt.

Și ei s-au răspîndit și chiar acolo, înfîiul stîlp de-oțel a strălucit aerian și drept ca un Apollo.

VICTOR KERNBACH

Tren de noapte

Culegem vînt în palme, în ochi și-n buze - ploșci. În scorburi de lumină sînt stele, poate trei. Dar linia ferată cîmpia o îndoaie Și-n scrumul ud al zării presăcit sîfîrșitul ei.

Vezi, cît de scurtă oră și cît de scurt pămînt, Și steaua cît de aproape căzută-n semafoare? De-aici pornim, ca mișne, pe vînt și peste vînt În lumile-nstelate de dincolo de soare.

MIRON SCOROBETE

În briză

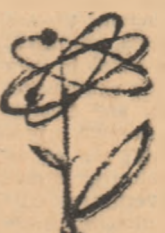
Mai toate-mi orizontul cu un val și-poi ca în încă unul repetat, să simt că nici un zbor și nici un mal ni-mi-e prea alb și prea îndepărtat.

Și mai strivește-l cu călcîiul ud nisipul meu încins de așteptare, rotînd sub călcîiul tău să o aud cum mă învinge patima din mare.

Și mă scufundă în păcat dacă păcatul e aift de-albastru, În urma soarelui ce-o scăpătat cădere noastră s-o aprîndem: astru.

Ca o risipă de absint nisipul mai neierțător mi se încinge.

Ci tu te uiji aift de pur că simt cum sus, în munții mari de piatră, ninge.

MIHAIL CRAMA

Fiului meu

Tu crești. Lumina zilei noastre pe umeri ji s-așează. Ai atîtea drumuri pe pămînt de mers... Într-o zi o să le străbați fără mine, neștiutor, ca la-nceputul vieții, dar eu voi fi în tine ca floarea-n cîntec, ca mireasma-n vii.

Să împlinesți, înlăturînd ruini, tot ce-o rămîne-n noi neîmplinit, ca flautul, în serile de vară, și eu voi fi în tine, tremurător, înalt, cum sînt drapele-n lumini.

Rapid, lucrurile depășiră stricta bibliografie a săpîmîntului în aur; cele două linere femei înțeleseră să răbune retrograd și aluziv din cursul stagiilor teatrale, încheiată oînd ele erau doar în faza de logodnică. Și aceasta, chiar în situații oînd aceeași marfă ajungea în sacosele lor și diferențele comerciale nu-și mai aveau rostul în stimul. Preferau cazurile oînd puteau sta la rînd și aveau astfel mai mult spațiu pentru discuții; evitau mărfurile fără sollicitanți numeroși. La scurmbii de Dunăre, de pildă: - Brecht e prea cerebral, nu? - Exact! - Alo, domnu', la rînd! - Ho, că are loată lumea! - Ce-i ala cerebral în teatru? - Nu știu, poate știți tu! - De ce lași prinț fafă, tovarășe? - Mai întâi să înveți ce e un artist genial, după aia să vorbești!... - Învață tu! Le-ai scos 1000 de lei, tovarășe vinzător? Alteori, nu găseau răspunsuri potrivite, disprețul nu cădea cu aceea sponzonalitate incintătoare care asigură satisfacția, și alergau acasă, la bărbat, să se plîngă și să afle, la ospățul șiroștelor de laorini căzute pe legume, răspunsul necesar. (Inuții să spunem că toate argumentele din piață erau dacă nu stabilite cel puțin sugerate acasă, cu ortici, înaintea de culcare, noaptea, sau la cafeaua de dimineață). Interesantă, că de oînd asistau la aceste lucruri și aceste colobvii din piață, Marți și Miercuri slăbiseră extrem de mult scimbul de aluzii prin presă. Numai dacă aveau multă imaginație, puteau susține în jurul a „300 alune americane” că „aluzii există berechet”. Se ajunse, cel puțin în timpul verii, ca articolele celor doi să fie cîștite superficial de publicul cunoscător pînă la amănunt. Marți și Miercuri nu mai aveau haz. În schimb, consoartele constatară că piața le oferă un spațiu prea restrîns pentru ce aveau să-și spună. Cu o tresărire lungă, a înțelegii filioze, observară că frecventăzau același comor, că un același salariat al „Higienic” se ocupă de permițatul lor; sub casă, găsiră - intensificînd la maximum frecventarea salo-nului din Bașiget - un teren mult mai propice și mai larg pentru a-și arunca adevărurile în față, printre canini stră-lucitori: - Și așa, Mollere a ajuns schematic? pernea Mai, apărînd viziunea clasicistă a lui Miercuri, în timp ce capul începsea să i se încălzească. - Da, alb-negrul nu mai satisface - răspundea doct Aprilie, așteptînd ca adversara de idei să pășească înainte. - Ei, sigur, nu poți purtă preșea avîntul romantic!... ironiza scurt tovarășa lui Miercuri, dezvoltînd creator clasici expresie a femeilor nedreptățite de soartă („Ce mai faci, dragă? Nu așa bine ca tine!”). - Mare brînză, Mollere... un portret staic și atit! - Că cu Hölderlin, m-ai dat gata! - Te rog să nu te legi de Hölderlin! amenința Aprilie. - Poftim, doamnă? se apleca frizerul, peste umărul femeii fixîndu-i verigheta între degetele care se înclăteau puteratic. - Nu, nimic! Coaforul se îndepărta, în timp ce Mai suri-dea diabolice; apoi: - Poate ai s-ajungi să mă blestemi. - ... își regrupa forțele Aprilie. - Biește-mă ca la romanții voștri, mai rar!... - Du-te și te plîmbă, dragă! și Mai, cu inima bătînd de furtă, deschidea „Secolul 20” cîntînd dintr-un studiu de istorie universală, măcar o frază delicată de a lui Saint-Exupery, cîtăși undeva, la un început de pagină. - Dear vacanța de la 1 la 28 august la mare, reuși să le des-pariă. Relativ. Căci la „comda” de la biroul de voșj pentru Mangalia, se reînălțară, una lingă alta, Teoretic, acolo era un teren excelent - practic, nu putură lega nici o idee; în tumultul vechilor care le intrerupău meru, reușiră să dis-tîngă doar cîteva nume și cîteva prepoziții: - Că... pe... - Să... de... - Teodora... să... - Lovinescu... ca... - Ionescu... la... Ambele perechi plecară la mare, cu același tren de noapte, în două compartimente separate, dar cantonară în două loca-lități foarte apropiate de Mangalia; nu se văzură vreo 10 zile, și aift Marți împreună cu Aprilie a sa, cît și Miercuri cu Mai a lui, se cam plietăriră, instinși pe nisipul cald, folle-tînd îndelung șiarile... În a 11-a zi, cam pe la amiază, au loc un eveniment neașteptat - recepția simultan de cele două familii, deși se aflau la distanță de 5 km una de alta; într-un ziar central apăra un articol sever cu privire la cîteva polem-ici cu total neprecizionale desfășurate în presa literară; erau critici vree cîștite examen de litera care depășiseră tonul convenit, „ametezînd în ateorile lor considerente mărun-t-personale, fără tangență cu arta”. Marți și Miercuri nu erau oțai, scăpăsară! Amîndoi - fără să știe unul de altul - deovară articolul cu soțiile strînse la piept (înimile bătînd violent) și șiră de bucurie, ca arii, constatănd că scăpăsară; se rostogoliră copilărește pe nisip, își sărutară consoartele în același loc; jumătate din sărut pe lentilele ochelarilor, jumă-tate pe pomelul obrazului bronzat. Ele cerură, blîndețioze, explicații - și nu le dădură nimic. Fără să știe unul de altul - criticii se aruncară în aceeași Mare Neagră, înotînd febril. După amiază, amîndoi, în penumbra unor camere tărănoșii cu ferestrele îmbrăcate în hîrtie albastră decolorată, ajunseră, pentru o analiză nu se poate mai telepatică, la con-cluzia că fără soții (Aprilie, respectiv Mai), fără spațiozitatea aceasta feminină de a lina pe umeri poverile de pe umerii bărbatului; negăsindu-le de amilire, ridică și golară la cul-tură, ei bine, fără ea, nici Shakespeare nu ar fi putut pre-vedea unde s-ar fi ajuns cu aluziile dintr-un dol... Seara, din două puncte diferite ale literaturii - Marți și Miercuri plecară spre Mangalia, la un restaurant, să rădică paharul pentru Aprilie și, respectiv, Mai. Pe drum, - pe șoselele paralele cu jărniul mării argintate, la timp ce lana leșea din valuri - apropiindu-se înconștient unul de altul, Marți și Miercuri au avut o întâlnire pe o bancă lângă Miercuri, Miercuri - pentru soția lui Marți... - La restaurant, Marți cu Aprilie, se așezară la o masă, plîmdu-se de dește, îndrăgostiți; iar hotărîrî să mînuce bine și în Marți spuse dezaștig chelnerului: - La început, o culcă cu cîmpul... - În aceeași clipă sau cu un decursul, mă rog, maximum de o secundă, două - de la masa alăturată se auzi, cîștite ali chelner: - Vă rog, o culcă cu cîmpul!... Teată seara nu se priviră - nici măcar femeile - nu dansară, nu tencăriră, nu băură. În seară, Aprilie și Mai cerură bărbogilor explicațiile promise. Amîndoi tăară milc, mînuțind conștinții colozale. Cînd, în stagiunea următoare, nici Marți, nici Miercuri nu mai semănară oronic dramatici. Trecură, prin acel acord imperiozabil și macabru, unul la creștea plastică, altul - la cea cinematografică; nu mai scimbărară nici o aluzie; rar și rar, uite amovă, vreau alina mobiliza, gîna să înlocuiească cu care Miercuri explică scemei expresivă „gătură ceată compă” ar fi o aluzie la... că în apăsarea lui Marți pe caracterele venite al păștorii lui... ar fi vorba de... etc, etc. Femeile nu se mai înălțară nici măcar la stăndul brînzii de vaci vindute de jărni, darămite la coafar. Aprilie nu legi din casă cîteva luni bune; măcar un băiat, Marți însă, paralel cu oronica plastică și la cînda feriozului eveniment, devenea din ce în ce mai susceptibil și se certa la rîndu-l cu teată lumea, pe față, din te mlri ce. Miercuri deveni tot mai grav, începuse să ochelenească și căza ca totul în Miercuri. Cîta tot timpul clășoi, aift genile cîi și talcetele. Cînd Mai îl rugă, într-o seară - „să faci și ci un copil, să se mai învecelască casa” - bărbatul înșări și o întrebă, înocș: - Ai cîștite Galworthy? - Sigur... de la 15 ani! - El bine, mi-e frică... mi-e frică să nu se repeta povestea dintr Fiecr și Mărași Jolyan! El are un băiat, nu? - Da... - Dacă vom avea o fetiță, aș mar! Sint sigur că... Ți-am explicat de atîtea ori, nu? Detecș situațiile din Romeș și Julieta... De alifet, Galworthy a preluat motivul shakespearean și... - Mă vor băga în mormînt... ofiă imperceptibil Mai. - Soți și elpa respectivă nu pot să aie un copil pentru al mai exact - pentru cel dol critic. Marți și Miercuri muriră dacă nu la aceeași oră, atunc în aceeași zi a primăverii anului 1999. Printre nenunmăratele noi caracteristici ale acelei lumi, era și aceea a dispariției oricăror aluzii mai mult sau mai puțin discrete între criticii literari. Criticii își spuneau păr-erile extrem de franco, și aceasta dusesse firese la crearea unei perfecte concordanțe a punctelor de vedere. Era simitor - fără a cădea în idilic, în utopio sau în frivo - cîștite pre-tenție, ce acord depilin exista între ortici, între ortici și scriitorii - din elipa abilității aluziei, deși în 1999 începuse pînă și înluntra în față acestui fenomen cîștite „gătură ceată boreală”. Era atîta armonie, înocș cele două ortici tinerere - plecate din două puncte diferite ale Bucureștilor! - se fîntîliră în poartă cîștite trup și, normal, pe atele etern triste, formară un singur trup. Cel mai mult dintre partiel-panși erau fili - în toată puterea virelei - ai „publicului cunoscător pînă în amănunt” din anii '55-'60; se mai aflau și oțiva oolegi de facultate - de generație, cum s-ar spune - ai lui Marți și Miercuri. Acești oolegi aveau bărbi albe, grele și lăcrimau mai discret deoit s-ar putea crede, ootop-și, cum spunea, în același ortegiu funerar. Unul dintre ei, în cuvîntul, vorbi cu căldură de prietenia celor doi, amîndoi „frumusele oțpe ale începătorului” cîștite, de pildă, articolul din gazeta de perete Nr. 21952 semnat de Miercuri, sau ședința de consenct, tot din 1952, cînd Marți îl criticase „cu atîta dragoste” pe Miercuri pentru un poem, „încit acest poem, rămăse unul în activitatea orticolului”, etc. etc. Atunc, deodată, cele două văduve, aflate una lingă alta, ofțară din adine, se priviră dirz în fața adevărului nelertător și-și acoperiră chipurile cu voalurile, pentru a nu comunica marea talnă celor din jur... - S' nu uiji de tragismul lui Iacob Onișta, fetițo!

Desen de BENEDICT GANESCU

RADU COSAȘU

MARTI SI MIERCURI

Cele două „deplina speranțe” absolviră în aceeași promoție facultatea, se consacrară concomitent fenomenului teatral în principal, (abordați unceri și chestiuni strategice de literatură literară) și se căsătoriră respectiv cu... - două nu în aceeași lună, cel puțin în același seama: primăvara, la doi ani de la obținerea obiectivelor diploma (cu aceeași medie, 9,00. În studiu acesta emoțională coincidență de destin (care ar fi putut să nască o reeditare a pretențiilor nomenclaturare, vrei în acest sens și un articol din gazeta de perete a anului I semnat de unul dintre ei: „Urtașia tradiție a prieteniei” nr. 21902 în studiu lor, cei doi au rămas o reșpedă, mîștrite și profundă adu-mi-tate înțeleasă. Nimeni nu pîcea exaltat, modest, acortit, dacă nu dupămăi (ca să nu exprimăm în stilul unuia), cel puțin antipatii. Fiecare din jur își dădea cu părerea, dar fiecare era consistent și e departe de adevărul acela obiectiv spre care tind, ca spre înfînt, mai toate viețile paralele. Cîndat era că la o bere, la o porție de „300 alune americane” sau la „o cafea expres” - într-un ouvin niciodată, nu se putea citi un articol, un paragraf, un rînd barem, soția hotărîrî de unul împotriva celuilui. Ceva conșet, preta, care să constituie un în-cepăt, o bază de plecare de pe care tot unul să se lăture. Era o antipatie fără bibliografie, și asta, totdeauna. Inocș și agasat natura umană. Dar cel dol se pare că erau unii unci, macăbră, în refuzul de a oferi publicului comenctii pe pînă la amîndoi (în domeniul acesta, al teatrului, științificile afirmă că „publicul cunoscător pînă la amănunt” arunșă imediat după cel competent în fotbal...) cea mai elementară lăunță Aluzii? Aluzii, obiective, existan, „publicul cunoscător pînă la amă-nunt” putea afirma chiar că „existan berechet” - dar cine nu cunoaște, în secolul nostru, al aluzioarelor premedii, deștinata aceea amară, gustul sălăci, umblința tare a îndăgăririi unei conștinții pe baza frivă și a unei aluzii? Aluzia e o ființă oțetă cu cîșper, bună orică, de două ori, dar care, în comencti nu poate fiia de mai, oricît ai înșelă... Dar la început o momec, o discuție, cu o sîndrăasă oțetă pînă-nșă... Pentru cine, gîna să mînuce și are oțetul înțelărită brutăle înșă-nșă ortici aveau o mare poță de mînuce, de aceea nu se purtău oțetă comparății, alifet n-am îndrănit...) oțetă înșă-nșă și e departe de o cloră tărănoșă, cu ardela respectiv... Inocș această expresie în jurul a „300 alune americane”... - Aluzii există berechet!... nu prea sătura și nu era oțet obștinărit rictus al comenctii care pe cîi de bine știa ce „sint informații”, tot pe aiftă știa - în înțimătatea lor - că „nu știa nimic”... Pe scurt, în ce constau aceste aluzii? Cel dol pînea cronica dramatică în două săptămîni, care sărbura la diferență de 10 de ore: marți și miercuri... Deci, anul din ei - să-i înșim, în străj, Miercuri - avea o superioritate relativă în a-i cîșt pe celălalt, - așa numitu Marți - cu o zi mai tîrziu. Dar această superioritate se amala prin aceea că săptămîna următoare, peste 6 zile Marți îl putea răspunde lui Miercuri. Și se știe că o aluzie venită după o deșperță de 6 zile, cu o deminșă între ele, este cel puțin la fel de „tare” cu aceea care oțetă fulgeră în 24 de ore, pe neașteptate (adîngă, evanșit, în spalt. (Cel soșit mai proaspăt „în problemă” amănează, moșt, că antipatia dintre Marți și Miercuri s-ar datoră acestor de-că-laj tipografic. Dar fără asemenea naivi, viața n-ar avea tar-mec). Caracteristicile acestui sistem de aluzii erau: menșiereea într-un plan strict intelectual, deplina generalitate, absolența batere cap în cap a opiniilor, transparenta și discreta orientare spre „persoană”. Desigur aceste caracteristici nu se remanșau separat ci se întretăiau / deplina generalitate se încurcra cu discretul plan „personal”, planul strict intelectual în ship și-rese venea în contact cu „bateră cap în cap”, dînd nu atîta halo luplet de idei. De pildă: Marți făcea observații tateo-toare că „poate se vor găsi unii teolări ai teatrului lui Brecht care să caute totala concordanță dintre idelle teoretice ale dramaturgului și pieșele sale”, ceea ce putea înșemna, că el, Marți, nu a uitat bucheșla meșchină a lui Miercuri, timp de cinci ani, zi și noapte, pentru media aceea obștină; Miercuri răspundea, undeva la începutul articolului, că e de presupus că snobii superficiali vor încerca că golenăș teatrul lui Brecht de idelle lui teoretice, repunînd în circulație monstruoșă bu-tădă a Parisului în decențul patru: idelle stăte meoșea arti”, ceea ce putea înșemna, printre altele, că el, Miercuri, nu va trece ușor cu vederea cravetele schimbate de Marți, în ficcare zi a celor cinci ani de facultate. Dacă Marți susținea că „ultimul Mollere al teatrului X e lipsit dacă nu de umor, dar precis de aceea umoare oolozășă proptie marelui clasic, ceea ce va place, desigur, cîtorva bătrîni care vin la teatru să se în-struiescă, nu să rîdă... - aluzie nu prea fiină la cunoscuta deziluzie a lui Miercuri, provocată, în anul III, de o puștoaică de epigrame (100 lei) organizat de o revistă de umor. Existen, apoi, aluzii a căror floare violentă preținșea o prelungire în săptămînile următoare, și așa se explică de ce după oronic-tele celor dol la un memorabil „Rege Lear”, Marți și Miercuri au gășt cu cale să revină la marea Will și să-l oțete în cadrul

comenctii după un deștat din Birad. Acesta cronica săpînă oțetă un oțet straniu de bun, cu al unei simpli în amar, bîndu-l într-o mare de fulgerare furanșă îndepărtat, dar nu pe-tă-lă. Era frumos. - Acest „rînduț roșu” nu era lipsit și de unele straișagune. Fri-volu Marți căna, de pildă, să-l deretăre pe soțorul Miercuri, înocș în țeyer, la primiver, amăneț afirmății paradoxale, conștin că prin oțetă bustonășă a societății, părerile acestor vor ajunge omova la urechile unor stăpîngi ale lui Miercuri: - Schimbă-te a jeveru total fabrica! (Inocșarea „de stat” a lui Marți: „Nimeni în teatru nu își dăna! Schimbă-te!”). - Inocș nu mai are haz! (Marți alia înșă-nșă actualitatea „oțetului nordic”, în timp ce Miercuri, pentru a respinge alu-zia la „antimodernismul” său - de fapt, conștină să poartă pantaloni cu manșetă și vestă batenășă la țoșt nasturii - îl calificase pe nerveș „un maestru tărănoș de nu mai mult...”) - Miller nu mai dă nimic, noușpule!... In-șim și mie par-donul de la garderoabă. (Cînd totuși ai, Marți, scrisese un mal bună oronică la „Măștăscă comenctii” - „Willy Loman sau tra-gedie speranctii”). - Amăneț „obștină” ajunșă cu bine, slab deformată, la urechile lui Miercuri - sărbura nu se oțetă mai îndăgănat, mîșt spătie, pe și deșperă nu în dîna cură. Miercuri, - teol-lar, e drept - nu crește vorbeșor, ci se baza, de mila, pe text: nu deștină deștă pe adărmăș oțetă, pe aluzii tipărite. Bateți - vorba primăverii - erau vorbe, vorbe, vorbe... Dar acesta era doar aspectul rașional al problemei, înșă-nșă în amă-nunt: mai cîștină lung și țara mîștră, pe care un Dește-teretă poate ar fi analizat-o mai pe larg; noi, din lipsă de spațiu, nu o putem deștă comenctii; pe deșperă textelor, pe deșperă speranctii, mai presă de mîșt, Miercuri era într-un conștin oțet cu Marți, înocș magia gîndirei acestuia, îl prevedea mîștră, îl conștină cu pe bunămarul lui (și vice-versa). Cum? De ce? Explica.

Yevgeny întră într-o noștă furtă, oțetă cu apariția în viața celor doi ortici a soțiilor respective. Marți se înșă-ră în spătie, Miercuri - în mal. Diferența această materială se amăi primăver un fapt fundamental: cele două forțice, foarte tinerere, parțim - cîștin! - ochelari, amîndouă aflate după bacalaureatul în dîna examenului de admîctere la facultate, ale-se-șă, sălășite de soși și părinți, nu deștin oțetă. Există legi geometrice a celor poveri străbate pînă la suprafața vieții, organizătoș: sau om în jurul unui poant, suma unghiurilor este de 360°, tot așa în jurul unui deștin comun se formează, furtă și sistematic, conștinătoș mîștră, disprețite doar de oțetă comenctii. Fără să știe una de alta, cele două tovarășe Aprilie și Mai se conștinăru în aceeași dezavolășă garsonie-terer respective, ardăntă bibliotecile respective, lecturii pa-sionale a oronicilor teatrale - și în special a celor din săpînă-mănele apărute marți și miercuri - plecărilor matinala la piață, pregătitorilor furfundeș pentru spectacole, rupîndu-se de profesoare, înșă-nșă de de furtice celege, dedîndu-și la uni-onă, cîștinăntă. Amăndouă - fără să știe - aveau pasiunea mîștrăntărilor din șperă. Amăndouă - la două lice diferite ale capitalei - tremorășă bacalaureatul cu aceeași medie me-dioară: 7,16. Tărănoșilor dar nu mai mult, amîndouă se anti-pățitară din seara primel primelore la care asistară alături de cel dol soșt, de fapt ultima preleră a sezonului, la înocș-pial lui inșă. „Publicul cunoscător pînă la amănunt” susține că cele două se știn de multă vreme, unii ajunșeau pînă acolo încit afirmă că Marți e înocșe pe a sa Aprilie, deșpe Miercuri, chiar la prima noapte a cîștinilor lor... Exage-rării! Orice, amăndouă se la buțet să smulgă o limonadă pen-tru soția lui. Marți fu ajutat cu energie de ea să se debaraseze de veștinătoșă la Miercuri, aift în aceeași lupă, pentru limo-nadă. El trase aift de vehemență de halnă, că nu numai Mai observă, ci teată lumea... Cu toate că interveni vacanța de vară a teatorilor, cel dol bărbai aberdină în presă probleme literare - cele două to-varășe de viață se precipitară una spre alta cu o violență care parcă vroia să dîștraga deștină în aluzii a celor dol publi-ciți. Nu există nici o nuanșă, nici o tranșie în conflict, pornit în plină Hală Traian, la orele 10 dimineața. Aprilie - fără să-și dea seama - luase ultima bucată de „telemea de 14” rămasă în buletinul Costăntului, Mai o Interpolă frano: - Te bucuri, nu? - Da, spuse Aprilie, aranjînd brînză în sacoșă. - Să nu crezi că cu asta ștergi înocșia că Ion a apărut în 1927... (Intr-adevăr, Marți scrisese în săptămînina aceea un arti-colul despre „Ion”). Și Mai îl înțoarse spatele. A doua zi, lingă o țărănoșă rubicondă care vindea gălăi, Aprilie o fulgeră pe celălalt, dînt-o lovitură: - Aprilie o greșală de tipar, deșteapto! Mai știa în penajul pășărilor - cum o învâșeșe malocă-să - așa că nu răspunde. - În orice caz, n-am să ajung să-l redu pe Geo Bogza la pamflete... adăuse, vîntăș, soția lui Marți, într-o șoapță printre dinți. (Observație normală, căel Miercuri se ocupase, în aceeași săptămînă, de „Vitrinolant Bogza”). Mai plecă acasă cu o galinaoșă superă. Aprilie îl strigă, spre ultimă mulțor vinzătorii de la standurile de fructe și legume: - S' nu uiji de tragismul lui Iacob Onișta, fetițo!

UBU ÎN EDITIE DE BUZUNAR

Nu demult, într-o colecție populară, au fost puse la îndemina marilor publici textele cele mai reprezentative din Alfred Jarry (1873-1907) aparținând aceluși cunoscut P. Ubu, caracterizat a burghezului apăsător: personaj grotesc și profec, în jurul cărui gravitează întreaga operă a scriitorului; dar, în același timp și epur rebelat de conduită umană, umplută de el cu propria viață. Ediția alcătuită de Maurice Sallier cu prinde textul integral al celor trei piese ubu-este („Ubu rege”, „Ubu în lanțuri”, „Ubu în lanțuri”), redactată în două acte a celor dinții, unele variante, poezii, articole despre teatru, câteva scrieri, și cele două „almanahuri ilustrate” ale lui P. Ubu, toate rarismele, nemai-publicate vreodată în ediții populare.

A. Thibaudet recunoaște în Jarry unul din „demonii absurdului”, alături de Lautréamont și Rimbaud. Pentru noi este important de remarcat că exagerarea grotescă și fantastică în Jarry este par și simplu instrumentală, un admirabil mijloc pentru a face mai virulentă satira anti-burgheză, pentru a crea o adevărată morală cu mai expresiv. „Ubu rege”, cea mai cunoscută din piesele sale, reprezintă în 1906 la regia lui Lugné-Poe, deși a provocat un scandal și a fost interzisă, împărțind sala în admiratori frenetici și protestatari indignați, este însă o comedie exultantă, în care elementul absurd (în exaltare de stăruie) și are funcția de a divalga viața socială a erilor, ca la Caragiale.

P. Ubu, îndemnat de comensala sa, Mère Ubu (o caricatură de lady Macbeth, lipsită de fior tragic), îl ucide pe regele Poloniei, îl ia în brațe și bogățiile, masacra și jefuiește pe nobili, percepe un intrer bir de la popor, și apoi, învins de țara mesocrit, scapă cu fuga de o corabie. Într-un act III cotoșit în vârful unei stinzi, de frica unui urs pe care-l vor ucide aceluși urs. „Am binevoit a ne uita pe această stință pentru că rugămintea noastră să fie cită mai aproape de cer”, zice el. Cit despre urs, „mi l-am ucis cu o lovitură de Pater Noster”. Mai târziu, pe corabie, personajul constată că înaintea sa cel puțin „un milion de nodari pe apă, iar nodurile astea sînt bune pentru că odă făcute nu se mai desface”. După cum se vede, absurdul verbal servise la divulgarea fanfaronadei demagogice și a lașității celei mai deșănțate. Sub enormul său profil de șoarece îndopat, P. Ubu asoude o psihologie elementară în care mișcările sufletești au loc brusc, fără tranziție. El e burghezul instinctual, avid de bani, grosolan, singores, insensibil, laș și delator. Jarry a făcut din egoismul cel mai sălbatic regimul moral cotidian al lui Ubu. În actual III asistăm la un adevărat delir al proprietății, subliniat de autor prin majusculizarea posesivelor („MĂ îmbogățesc!”). Să se citească lista MEA unde sînt trecute bunurile MELE!” strigă eroul).

E adevărat că, odată cu „Ubu încornorat” (conceptă la vîrsta de 15 ani, publicată — postum — în 1944) asocițiile de un absurd grațios invadează „starea civilă” însăși și faptele personajelor (pe lângă cuplul Ubu, apar figuri bizare, insolite: Achras, un colecționar de poliedre, care își va completa colecția cu o țevă piramidă egipteană; legendarul Memnon, amantul doamnei Ubu, cazat într-un butoi, coștănița lui Ubu, năpădită de fire de păianjen și captivă într-o valiză; un crocodil, un cîine cu elorapi de lină etc.). Dar toate acestea nu tocesc decît parțial ascuțitul satirei anti-burgheze: P. Ubu e, acum, „magistra și finanțelor” și agitat de „palatinii” săi (plus acei cîine cu elorapi de lină care-i descalță pe contribuabili) urmărind cu obstinație încașarea impozitelor, și „excută” pe rentieri în fiecare duminică, se învetează sama-

voiaș în casa lui Achras și se dedă la cele mai teribile violențe. Ce-i drept, el își consultă consiliul, dar pur metodele, în loc să-l urmeze sfatul, o pedepsește pentru că l-a spus adevărul. Rege neincornorat al fuzului, el are vechile lui metode învalabile: violența și lipsa de scrupule, rezolvare — în piesă — în farsă sinistru, în bufoneria tragică. Ca și în „Ubu rege”, predomină ornduirea limbajului, elementaritatea mișcărilor, stăruința și sentimentul de uzurpare socială; iar, pe deasupra tuturor, obsedantul „obynance”, ideea fixă a cișugului bănesc, dimensiunea fundamentală a „sufletului” burghez.

Este evident că „Ubu încornorat” se află la punctul de plecare al unui întregi „darecții” literare, care alimentează azi o galerie de expo-

CĂRȚI ȘI IDEI

neșii al „anulăstrului” de la Beckett la Ionesco. La Jarry „antiteatru” există în sensul dinamităzării cadrelor tradiționale ale artei dramatice; dar fondul acestei atitudini de trandă este parodia valorilor estetice ale limbii burgheze, dorința de a da satirei un adresă precizie a directivitate maximă.

În „Paralipsemele lui Ubu”, Jarry a încercat să „explice” că personajul său nu e nici „amensic” Thiers, nici burghezul, nici bădărașul; ci mai curînd „anarhistul perfect”. „Ubu în lanțuri” (1906) pare să fie redul acestei ambiții, fără a se putea însă susține satirei care, pe de altă parte, de intenție auteruală, domină piosa. P. Ubu, satiră de aventură regală și fi-nanciara, vrea să devină satir, și își izbuște; o condamnat, pus în lanțuri și trimis la galere. A renunțat săre singerosul burghez din P. Ubu la esența sa? S-a ridicat deasupra propriului său interes, detașându-se de bunurile materiale? L-a sfîșiat „harul” umiliției? Nici din toate acestea. Violenta, interesul, aviditatea, vanitatea și dinstulă poternie. Dar P. Ubu a devenit lașelept; el a lașelept ca într-o eridare socială unde pretinșii „oamenii liberi” sînt, de fapt, comandați de un caporal, exact ca niște soldați, iar suprema lor „libertate” onșisă în „a excuta pe dos” și în „a nu se supune nici măcar adevăratului” (deci anarhismul pur), — el, P. Ubu, își poartă în „libertatea de a face exact ceea ce i se poruncește” căel, într-un asemenea stat, omul cel mai liber e omșul. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

Ultimotare și cuprinzătoare satiră, care prin vehiculaarea frecventă și grotescă a paradoxelor, atinge fundamentele teoretice ale statului burghez; farsa teribilă a unui întregi societăți în care omș și rege sînt decopotivi sclavi ai „diavolului galben”, victime ale societății alălelei. „Ubu în lanțuri” e o piesă expremă, alți în limbaj, ci și ca personaje, stridente avangardiste. Dar absurdul e prezent în logica și faptele erilor, oferindu-ne imaginea celeasă a unui filistinism general, care generează permanent confuzia, valorilor sociale.

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

Ultimotare și cuprinzătoare satiră, care prin vehiculaarea frecventă și grotescă a paradoxelor, atinge fundamentele teoretice ale statului burghez; farsa teribilă a unui întregi societăți în care omș și rege sînt decopotivi sclavi ai „diavolului galben”, victime ale societății alălelei. „Ubu în lanțuri” e o piesă expremă, alți în limbaj, ci și ca personaje, stridente avangardiste. Dar absurdul e prezent în logica și faptele erilor, oferindu-ne imaginea celeasă a unui filistinism general, care generează permanent confuzia, valorilor sociale.

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

Ultimotare și cuprinzătoare satiră, care prin vehiculaarea frecventă și grotescă a paradoxelor, atinge fundamentele teoretice ale statului burghez; farsa teribilă a unui întregi societăți în care omș și rege sînt decopotivi sclavi ai „diavolului galben”, victime ale societății alălelei. „Ubu în lanțuri” e o piesă expremă, alți în limbaj, ci și ca personaje, stridente avangardiste. Dar absurdul e prezent în logica și faptele erilor, oferindu-ne imaginea celeasă a unui filistinism general, care generează permanent confuzia, valorilor sociale.

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

Ultimotare și cuprinzătoare satiră, care prin vehiculaarea frecventă și grotescă a paradoxelor, atinge fundamentele teoretice ale statului burghez; farsa teribilă a unui întregi societăți în care omș și rege sînt decopotivi sclavi ai „diavolului galben”, victime ale societății alălelei. „Ubu în lanțuri” e o piesă expremă, alți în limbaj, ci și ca personaje, stridente avangardiste. Dar absurdul e prezent în logica și faptele erilor, oferindu-ne imaginea celeasă a unui filistinism general, care generează permanent confuzia, valorilor sociale.

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

Ultimotare și cuprinzătoare satiră, care prin vehiculaarea frecventă și grotescă a paradoxelor, atinge fundamentele teoretice ale statului burghez; farsa teribilă a unui întregi societăți în care omș și rege sînt decopotivi sclavi ai „diavolului galben”, victime ale societății alălelei. „Ubu în lanțuri” e o piesă expremă, alți în limbaj, ci și ca personaje, stridente avangardiste. Dar absurdul e prezent în logica și faptele erilor, oferindu-ne imaginea celeasă a unui filistinism general, care generează permanent confuzia, valorilor sociale.

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P. Ubu, a-probat de Jarry însuși.

Dar dincolo de acest chip respingător, există în alți P. Ubu, iar textele alese de M. Sallier nu-l prezintă în toată complexitatea sa. Prin-tun mîmetism artistic, Jarry și-a creat un fel de a fi ubu-ese în limbaj, în purtare, în îmbrăcăminte, țin-tind să șocheze prin puerilități ne-conformiste lumea literară burgheză a vremii. Teoretician pînă de bun simț în cele „12 argumente asupra teatrului”, poet de colorată pastă verbală în „Abia rezolu”, iar — în cele două „almanahuri ilustrate” din 1885 și 1900 — un literat complex, stăpin pe toate instrumentele omului, de la calambur la „umorul negru”, pre-ocupat de viața socială, politică și literară pe care o privește cu ochiul lacom și hitru al lui Rabelais, bonom, jovial și sfîșios, iar — uneori — de un rafinament stilistic o totală deșebit ca în necrologul lui Mallarmé, acest protel P. Ubu e prea bogat pentru a încapa în profilul gol al unei caricaturi. Jarry s-a dovedit a fi mai puțin prudent decît sultanul Soliman: l-a lăsat pe P. Ubu să se instaleze în viața sa de ficcare și el — firește — a sfîșit prin a se lăsa devorată de el.

În ultimele clipe ale vieții, înainte de a-și da obtescul sfîșit, omul obișnușele să se gîndească la soarta celor dragi. Și dacă e cazul, mai lasă și un testament. Dar, după cum veți vedea, există testament și testament. Acum citim luna a murit la Pittsburg o oarecare domnișoară Ida Capers care n-a lăsat în urmă o viață de om să-și găsească, ceea ce numim cu un cuvînt banal, iubirea, rămî-nînd pînă la o vîrstă venerabilă, fată bătrînă. Viața ei conștie era lumina-tă de o unică pasiune: cîinii. Numărul cîinilor pe care-l îngrijea era variabil, în funcție de posibilitățile pecuniare, nici o dată însă nu scidea sub cifra 2. Cu diferite ocazii, au apărut în viața ei două personaje: un cîine și un omș. Afirmăția — paradoxală — e confirmată de rapte: așa, în lanțuri, îmbrăcați în zehbe vîrgată și ținutul și ghiulele de omșul la galere, soșii Ubu sînt luși drept cuplul regal și onorați ca atare, de către un lord englez care vede în hainele și „podoabele” lor exact însemnele regalității, așa cum i le specifică dicționarul. În felul acesta, P. Ubu, care și-a căușat cu orice preț un stăpin, nu și-l găsește; căel sultanul Soliman însuși, cărui-l este trimis ca rob, recunoaște în el, pe propriul său frate, răpit cîndva de pirat, și temîndu-se că familia Ubu se va instala în imperiul său, și-l va devora, poruncește să fie imbarcat din nou și trimis degrabă la galere, iar P. Ubu constată că trupul său a devenit mai voluminos ca pămîntul, și că singurul stăpin cărui meriș și-l stăruiește este toamai acest „hoi” al său. De aceea, cînd căpitanul corăbiei îi oferă oemănda manevrei, el refuză: „N-am să mă comand; așa voi fi și mai ascultat...”

Ultimotare și cuprinzătoare satiră, care prin vehiculaarea frecventă și grotescă a paradoxelor, atinge fundamentele teoretice ale statului burghez; farsa teribilă a unui întregi societăți în care omș și rege sînt decopotivi sclavi ai „diavolului galben”, victime ale societății alălelei. „Ubu în lanțuri” e o piesă expremă, alți în limbaj, ci și ca personaje, stridente avangardiste. Dar absurdul e prezent în logica și faptele erilor, oferindu-ne imaginea celeasă a unui filistinism general, care generează permanent confuzia, valorilor sociale.

„Am vrut ca scena să stea în fața publicului ca o oglindă... în care cel vicios să se vadă cu coarna de taur și cu trup de dragon... și nu e de mirare că publicul a fost stupefiat și sînduși imaginea respingătoare, așa cum nu-i mai fusese prezentată”, făcuă cum — preuzem foarte bine a zis Catulle Mendès — „din Jonsica însușului, erlășă în țirane, din pudorile, virtușile, patriotismul și idealul celor care au mîncat pe săturate” — iată portretul lui P.